

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ГНАТЮКА

КОЗОЛУП МАРІЯ СТЕПАНІВНА

УДК 378.4:502.2:808 (73)

**ТЕХНОЛОГІЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ПРИРОДНИЧИХ
СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ ДО АКАДЕМІЧНОЇ КОМУНІКАЦІЇ В УНІВЕРСИТЕТАХ США**

13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Автореферат

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Тернопіль – 2017

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана у Львівському національному університеті імені Івана Франка, Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник: кандидат філологічних наук, доцент
СУЛИМ Володимир Трохимович,
Львівський національний університет
імені Івана Франка, доцент кафедри
міжкультурної комунікації та перекладу.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор
МОРСЬКА Лілія Іванівна,
Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка,
завідувач кафедри англійської філології;

кандидат педагогічних наук, доцент
МАРТИНЮК Олена Володимирівна,
Хмельницький національний університет,
доцент кафедри практики іноземної мови та
методики викладання.

Захист відбудеться 27 квітня 2017 року о 10 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 58.053.03 у Тернопільському національному педагогічному університеті імені Володимира Гнатюка (зала засідань, вул. М. Кривоноса, 2, м. Тернопіль, 46027).

З дисертацією можна ознайомитися на офіційному сайті <http://www.tnpu.edu.ua> та в бібліотеці Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка за адресою: вул. М. Кривоноса, 2, м. Тернопіль, 46027.

Автореферат розіслано 27 березня 2017 року.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

Г. М. Мешко

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність дослідження. Державними галузевими стандартами вищої освіти України визначене коло пріоритетних завдань професійної підготовки майбутніх фахівців природничих спеціальностей, одним з яких є формування здатності до здійснення комунікації у фаховому науково-академічному середовищі. Сформованість комунікативної компетентності – необхідна передумова для здійснення повноцінної професійної діяльності майбутніх фахівців природничих спеціальностей, що передбачає обмін інформацією, поширення наукових знань, а також мобільність фахівців у межах світового освітнього і наукового простору. Академічна комунікація реалізується у відповідних навчальних, загальнонаукових, галузевих, фахових усних і письмових жанрах та актуалізується у різних формах академічного дискурсу. Належне володіння стратегіями академічної комунікації є запорукою якісного засвоєння фахових знань і вмінь студентами, їхньої майбутньої ефективної соціальної взаємодії із членами відповідних науково-академічних спільнот та успіху в досягненні професійних цілей.

Сучасні освітні процеси в Україні зумовлюють потребу запозичення конструктивного закордонного досвіду та створення ефективних педагогічних технологій, що передбачає оптимальне поєднання традиційних і новаторських підходів до проблеми підготовки майбутніх фахівців природничих спеціальностей до академічного спілкування рідною та іноземними мовами.

Високу якість вищої освіти США, особливо у сфері природничих та технічних наук, засвідчують світове технологічне лідерство цієї країни, значна кількість працівників та випускників американських університетів, що стали лауреатами Нобелівської премії в галузі фізики та хімії (зокрема Гарвардський університет представлений 51 нобелівським лауреатом у зазначених галузях, Масачусетський технологічний інститут – 49, Університет Чикаго – 45, Університет Колумбії – 37, Університет Каліфорнії (Берклі) – 33), а також світові рейтинги ВНЗ інтернет сайту THE (Times Higher Education World University Rankings), згідно з якими у 2015-2016 навчальному році до першої десятки світових університетів, що забезпечують найкращу підготовку в галузях біології, геології та інших наук про Землю, а також фізики та астрономії увійшло 7 американських ВНЗ. Доказом високого рівня сформованості науково-академічної комунікативної компетентності випускників та працівників ВНЗ США є високий показник індексу цитування їхніх наукових праць.

Аналіз праць з теми дослідження засвідчує, що різні аспекти професійної підготовки майбутніх фахівців висвітлювали: В. Андрущенко, С. Гончаренко, І. Зязюн, Н. Ничкало, В. Сидоренко та С. Білевич, С. Сисоєва та ін. Зарубіжний досвід підготовки фахівців у вищих навчальних закладах вивчали: Н. Бідюк, І. Козубовська, М. Кокор, Т. Кошманова, О. Мартинюк, Н. Муқан, Н. Рожак, О. Романовська, Л. Черній, Б. Шуневич, Н. Щур та ін. Проблематику

розвитку педагогічних технологій в освіті досліджували В. Бондаренко, Т. Назарова, Г. Селевко, О. Янкович та ін.

Особливостям формування професійних компетенцій і компетентностей майбутніх фахівців природничих спеціальностей присвятили свої наукові розвідки М. Барна, О. Іванців, А. Степанюк, С. Стрижак та ін. Феномен комунікативної компетенції та компетентності вивчали Ю. Габермас (J. Habermas), Н. Гез, М. Кенейл (M. Canale) і М. Свейн (M. Swain), В. Коваль, І. Когут, Н. Костенко, О. Низовець, Л. Руденко, Г. Рікгайт (G. Rickheit) і Г. Стронер (H. Strohner), С. Уільсон (S. Wilson) та ін. Теоретико-методологічні засади формування академічної та фахової комунікативної компетентності відображено в працях Дж. Бріттона (J. Britton), Дж. Брунера (J. Bruner), Д. Гаймса (D. Hymes), Д. Грейвса (D. Graves), П. Елбова (P. Elbow), О. О. Леонтєва, О. М. Леонтєва, О. Лурія, Н. Микитенко, Л. Морської, Ж. Піаже (J. Piaget), І. Річардса (I. Richards), Н. Хомського (N. Chomsky), М. Хеллідея (M. Halliday), Г. Стерна (H. Stern) та ін.

В американській педагогіці та лінгводидактиці різноманітні підходи, технології та методики комунікативної підготовки представлені у працях Н. Артем'євої (N. Artemeva), А. Баварші (A. Bawarshi), Ч. Бейзермана (C. Bazerman), К. Беркенкоттер (C. Berkenkotter) та Т. Хакіна (T. Huckin), Дж. Брауна (J. Brown) та А. Коллінза (A. Collins), Г. Джейкобс (H. Jacobs), Дж. Моффета (J. Moffet), Ж. Лаве (J. Lave), Б. Рогоф (B. Rogoff), А. Фрідмен (A. Freedman) та ін.

Проте, в українській педагогіці на сьогодні не здійснено ґрунтовного дослідження, яке б узагальнювало та систематизувало теоретичні підходи і принципи академічної комунікативної підготовки студентів та пропонувало практичні рішення проблеми комплексного формування академічної комунікативної компетентності майбутніх фахівців природничої галузі у вітчизняних ВНЗ.

Практична реалізація інноваційних ідей професійної освіти в сучасному українському суспільстві, яке активно інтегрується в європейський і світовий освітній простір, стикається з низкою суперечностей між: зростанням вимог суспільства до рівня професійної комунікативної компетентності майбутніх фахівців природничих спеціальностей та неготовністю випускників вітчизняних ВНЗ до ефективного спілкування у різноманітних фахових науково-академічних комунікативних ситуаціях; існуючим у вітчизняній вищій школі теоретико-методологічним підґрунтям академічно-комунікативної підготовки майбутніх фахівців природничих спеціальностей, яке не враховує потреби у розвитку дисциплінарно-академічних комунікативних умінь і навичок, і необхідністю орієнтації на конструктивні американські теорії та підходи; відсутністю обґрунтованих ефективних педагогічних технологій підготовки майбутніх фахівців природничих спеціальностей до академічної комунікації та потребою у реалізації розробленої на основі американського досвіду технології академічно-дисциплінарної комунікативної підготовки таких фахівців.

Недостатня вивченість теоретичних засад, моделей і технологій академічної комунікативної підготовки майбутніх фахівців природничих спеціальностей в американських ВНЗ, а також потреба у розв'язанні зазначених вище суперечностей зумовили вибір теми дисертаційного дослідження **«Технології підготовки майбутніх фахівців природничих спеціальностей до академічної комунікації в університетах США».**

Зв'язок роботи з науковими програмами, темами. Дисертацію виконано відповідно до теми «Лінгводидактичні особливості формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх фахівців у вищій школі» (РК № 0111U005517) тематичного плану науково-дослідницьких робіт Львівського національного університету імені Івана Франка. Тему дисертації затверджено на засіданні вченої ради Львівського національного університету імені Івана Франка (протокол № 6/10 від 31.10.2012 р.) і погоджено в Міжвідомчій раді з координації наукових досліджень з педагогічних і психологічних наук в Україні (протокол № 10 від 18.12.2012 р.).

Об'єкт дослідження – професійна підготовка майбутніх фахівців природничих спеціальностей в університетах США та України.

Предмет дослідження – теоретичні підходи і технології підготовки майбутніх фахівців природничих спеціальностей до академічної комунікації в університетах США.

Мета дослідження – вивчити особливості теорії та досвіду підготовки майбутніх фахівців природничих спеціальностей до академічної комунікації в університетах США, обґрунтувати шляхи творчого використання ідей американського досвіду в системі вищої освіти України.

Відповідно до мети дослідження сформульовано його **завдання**:

1. Вивчити та узагальнити теоретичні підходи до підготовки майбутніх фахівців природничих спеціальностей до професійної науково-академічної комунікації в університетах США.

2. З'ясувати сутність та структуру ключових понять дослідження: «академічна комунікація», «академічна комунікативна компетентність», «технології академічної комунікативної підготовки».

3. На основі аналізу теорії і досвіду американської університетської освіти охарактеризувати американську університетську педагогічну технологію академічної комунікативної підготовки майбутніх фахівців природничого профілю як системне явище, а також навчальні та локальні технології, що в ній реалізуються.

4. Запропонувати шляхи реалізації ідей прогресивного американського досвіду дисциплінарно-академічної комунікативної підготовки майбутніх фахівців природничого профілю до умов вітчизняних ВНЗ.

Для досягнення мети дослідження та реалізації його завдань було використано такі **методи дослідження**:

теоретичні: бібліографічний метод вивчення джерел з проблеми дослідження для виявлення наявної джерельної бази; *контент-аналіз* навчально-методичного забезпечення комунікативної підготовки майбутніх фахівців природничих спеціальностей в університетах США для з'ясування специфіки її змісту на різних рівнях; *аналіз, систематизація, класифікація* та *узагальнення* досліджуваного матеріалу для розкриття сутності ключових понять дослідження, виявлення теоретико-методологічної бази підготовки майбутніх фахівців природничих спеціальностей до академічної комунікації в університетах США;

емпіричні: опитування (інтерв'ювання), бесіди, якісна оцінка одержаних даних дослідження для з'ясування специфіки комунікативної підготовки майбутніх фахівців природничих спеціальностей у вітчизняних ВНЗ; *тестування* для з'ясування стану готовності студентів українських ВНЗ до англійської академічної комунікації; *методи математичної статистики* для інтерпретації результатів та доведення ефективності експериментальної технології академічно-дисциплінарної комунікативної підготовки студентів природничих спеціальностей, розробленої на основі кращих ідей американського досвіду.

Наукова новизна і теоретичне значення дослідження полягає у тому, що *вперше*:

– здійснено аналіз теоретико-методологічних аспектів підготовки майбутніх фахівців природничих спеціальностей до професійної науково-академічної комунікації в університетах США, що ґрунтуються на концепції діяльнісних систем, теорії конструктивізму, міждисциплінарному, компетентнісному, діяльнісному й жанрово-базованому підходах та на засадах дидактичних принципів системності й послідовності навчання, студентоцентризму, активності та творчої самостійності студентів, єдності навчальної, наукової та практичної діяльності, співпраці;

– схарактеризовано американську педагогічну технологію інтегрованої дисциплінарно-академічної комунікативної підготовки майбутніх фахівців природничих спеціальностей як системне явище, що інтегрує комплекс технологій нижчого порядку та відображає взаємозв'язок і взаємозалежність структурних блоків (концептуально-цільового, організаційно-процесуального та контроль-результативного), їх компонентів (цільового, концептуального, адміністративно-управлінського, змістового, діяльнісного, контроль-оцінювального та корегувального) та ефективно функціонує за дотримання таких педагогічних умов: створення конструктивного навчального середовища задля формування у студентів ціннісного ставлення до комунікації як ключового засобу конструювання наукових картин світу, накопичення, зберігання та поширення наукових знань; забезпечення мовної соціалізації студентів у фахово-академічній дискурсі спільноти для виховання культури спілкування у освітньо-науковому середовищі; занурення студентів у автентичні соціо-комунікативні ситуації для практичного оволодіння жанрами загальноакадемічної та науково-фахової комунікації;

– запропоновано шляхи реалізації прогресивних ідей американського досвіду, основними з яких є: реалізація міждисциплінарного підходу через залучення представників дисциплінарно-фахових академічних спільнот до процесу академічної комунікативної підготовки студентів природничих спеціальностей; упровадження нетрадиційних форм організації навчальної діяльності студентів: спарених дисциплінарно-комунікативних курсів, індивідуального консультування з академічного письма та усної комунікації; залучення студентів до здійснення комунікативної підготовки як консультантів з академічного письма та усної комунікації; розвиток координаційних та ресурсних центрів з комунікативної підготовки студентів, аспірантів та молодих науковців в академічному середовищі університету;

– з'ясовано сутність понять «академічна комунікація», «академічна комунікативна компетентність», «технології академічної комунікативної підготовки» у контексті проблематики дослідження;

– на основі ідей прогресивного американського досвіду обґрунтовано, сконструйовано та спроектовано на процес навчання студентів природничих спеціальностей у вітчизняних ВНЗ технологію академічно-дисциплінарної комунікативної підготовки майбутніх фахівців природничої галузі.

Уточнено відомості про стан та організаційно-змістові особливості професійної підготовки майбутніх фахівців природничих спеціальностей у вітчизняних ВНЗ.

Розширено дидактичне підґрунтя форм і методів підготовки майбутніх фахівців природничих спеціальностей до академічного спілкування.

Практичне значення результатів дослідження. У результаті вивчення американського досвіду підготовки майбутніх фахівців природничих спеціальностей до академічної комунікації запропоновано технологію академічно-дисциплінарної комунікативної підготовки майбутніх фахівців природничих спеціальностей. Розроблено навчально-методичний комплекс, що охоплює навчальні посібники «Основи англійської академічної комунікації для студентів та аспірантів природничих спеціальностей», «Формування академічної компетентності: курс англійської мови для студентів та аспірантів природничих спеціальностей» та робочу програму спецкурсу «Англійська мова за академічним спрямуванням».

Результати дослідження **впроваджено** в навчальний процес Львівського національного університету імені Івана Франка (довідка № 5263-Н від 22.11.2016 р.), Державного вищого навчального закладу «Ужгородський національний університет» (акт № 4224/01-27 від 19.12.2016 р.), Національного університету «Львівська політехніка» (довідка № 67-01-2205 від 21.11.2016 р.), Львівського державного університету безпеки життєдіяльності (акт від 29.11.2016 р.).

Особистий внесок автора. Всі результати дисертаційного дослідження отримані самостійно. У спільній публікації [7] авторським є аналіз теоретичних аспектів академічної комунікативної підготовки студентів ВНЗ США упродовж XX-XXI століть та розгляд основних сучасних підходів до комунікативної підготовки майбутніх фахівців в американських університетах. У спільній публікації [11] автором здійснено аналіз практичних шляхів реалізації інтегративного підходу до формування академічної комунікативної компетентності студентів американських ВНЗ. У навчальних посібниках [15] та [16] реалізовано авторську технологію академічно-дисциплінарної комунікативної підготовки майбутніх фахівців природничих спеціальностей, спроектовану на основі матеріалів та результатів дослідження.

Апробація результатів дослідження. Основні положення та матеріали дослідження були представлені та обговорювалися на *міжнародних* конференціях: «Образовательные вызовы современности: тенденции развития педагогического образования» (Росія, Санкт-Петербург, 2014), «Теория и практика профессионально ориентированного обучения иностранным языкам» (Білорусь, Мінськ, 2014), «Communication across Genres and Discourses» (Чехія, Брно, 2014), «Pedagogika. Osiągnięcia naukowe, rozwój, propozycje» (Польща, Варшава, 2016), «Pedagogy and Psychology in the age of globalization – 2016» (Угорщина, Будапешт, 2016), «Актуальні наукові дослідження у сучасному світі» (Переяслав-Хмельницький, 2016), «Актуальні проблеми романо-германської філології та освітній соціокультурний процес» (Тернопіль, 2016) та *регіональній* конференції «Роль письма у викладанні гуманітарних дисциплін» (Львів, 2013).

Публікації. Результати дослідження викладені у 16 наукових та навчально-методичних працях (12 із яких – одноосібні): 6 статей опубліковано у наукових фахових виданнях України, 1 – у закордонному науковому періодичному виданні, 7 статей і тез – у збірниках матеріалів науково-практичних конференцій, 2 навчальні посібники.

Структура і обсяг дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Загальний обсяг дисертації викладено на 374 сторінках, основний – на 191 сторінці. Текст дисертації містить – 9 таблиць, 5 рисунків, 21 додаток (представлені окремим томом). Список використаних джерел налічує 535 найменувань, з яких 376 – англomовні.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ

У *вступі* обґрунтовано актуальність дослідження, визначено об'єкт, предмет, мету, завдання і методи наукового пошуку, розкрито наукову новизну й практичне значення одержаних результатів, наведено відомості про апробацію та впровадження результатів дослідження.

У *першому розділі* «Теоретико-методологічні аспекти технологій інтегрованої дисциплінарно-академічної комунікативної підготовки в університетах США» здійснено

аналіз наукових вітчизняних та закордонних джерел, у процесі якого з'ясовано сутнісні характеристики основних категорійних понять дослідження, досліджено теоретичні аспекти академічної комунікативної підготовки (АКП) студентів природничих спеціальностей в університетах США, проаналізовано та обґрунтовано модель існуючої домінуючої педагогічної системи інтегрованої дисциплінарно-академічної комунікативної підготовки.

Аналіз ключових понять дослідження у науково-педагогічній літературі дав змогу з'ясувати, що сутність підготовки майбутніх фахівців природничих спеціальностей до академічної комунікації в університетах США полягає у забезпеченні їх мовної соціалізації у дискурсі науково-академічній спільноті. Останні представляють собою соціальні діяльнісні системи, які об'єднують індивідів, що взаємодіють у навчальному та науковому середовищі університету для накопичення, передачі та поширення наукових знань, досвіду та світоглядних принципів, а також збереження і примноження дисциплінарних традицій пізнання та дослідницьких практик. Крізь призму концепції діяльнісних систем, жанри академічної комунікації розглядаються не лише як типізовані тексти чи лінгвістичні моделі, а як природно-динамічні структури, схеми соціальної дії, що дають індивідам можливість реалізовувати їхні соціальні наміри. Об'єднані в групи та системи, жанри академічної комунікації впливають на організацію діяльності академічних спільнот, визначення ієрархії взаємовідносин їхніх учасників та встановлення зв'язків із зовнішніми системами. Мовна соціалізація студента в академічну дискурсну спільноту передбачає оволодіння відповідним набором жанрів, реєстрів, лінгвістичних структур та комунікативних моделей.

У результаті вивчення сутності споріднених педагогічних категорій сформульовано дефініцію поняття «академічна комунікативна компетентність», що є інтегральною якістю особистості фахівця-науковця, учасника академічної дискурсної спільноти, з допомогою якої він може провадити ефективну навчальну, науково-дослідницьку та науково-професійну діяльність, здійснювати обмін інформацією, думками, судженнями та міркуваннями з іншими членами академічного середовища та виконувати відповідні ролі і функції у цьому середовищі. Академічна комунікативна компетентність інтегрує компоненти ключових, галузевих та спеціально-предметних компетентностей, та охоплює 3 групи компетенцій: *когнітивні компетенції*, *власне-комунікативні компетенції* та *адаптивні компетенції*. До групи *когнітивних компетенцій* відносяться *навчальна, дослідницька, інформаційна, та рефлексійна* компетенції, які у свою чергу інтегрують комплекс *знань* (предметні знання; знання мета-мов; знання про процеси навчально-пізнавальної та комунікативної діяльності; знання про дисциплінарні способи пізнання), *умінь і навичок* (здійснювати аналіз, синтез, порівняння, класифікацію, систематизацію інформації; критично мислити; переносити досвід у нові навчально-діяльнісні контексти; оцінювати та організовувати власну навчально-пізнавальну та комунікативну діяльність; застосовувати сучасні інформаційно-комунікаційні технології для здійснення навчально-комунікативної та науково-

дослідницької діяльності). Мовна, мовленнєва та дискурсна компетенції належать до групи *власне-комунікативних компетенцій*, а їх компонентами є *знання* лексики (у т. ч. фахової термінології), граматики, фонетики, орфографії, орфоєпії, синтаксису; *знання* про жанри науково-академічної комунікації; *знання* лінгво-стилістичних норм науково-академічного дискурсу; *уміння і навички* використовувати мовні засоби для ефективного обміну інформацією у процесі слухання, читання, говоріння та письма; розпізнавати риторичні інтенції комунікаторів; застосовувати ефективні риторичні стратегії впливу на адресата; розпізнавати різні типи аудиторії; адаптувати власні комунікативні стратегії до потреб аудиторії. Група *адаптивних компетенцій* охоплює соціокультурну та стратегічну компетенції, а також *знання* про соціокультурні норми лінгвістичної та екстра-лінгвістичної поведінки в академічному середовищі, їх відповідність до статусу та ролі комунікантів; *уміння і навички* застосовувати вербальні та невербальні засоби комунікації для досягнення власних цілей у відповідності до культурних та соціальних стандартів академічної дискурсної спільноти; розпізнавати перешкоди для ефективної комунікації та усувати їх.

Вивчення діючих сьогодні моделей АКП студентів природничого напрямку в університетах США дало підстави констатувати наявність комплексної педагогічної системи Інтегрованої дисциплінарно-академічної комунікативної підготовки (ІДАКП), яка реалізується у більшості американських ВНЗ через міждисциплінарні програми академічної комунікативної підготовки. Педагогічна система ІДАКП – це ієрархічна структура, цілісний комплекс впорядкованих структурно-функціональних елементів, які, взаємодіючи, забезпечують дисциплінарно-академічну комунікативну підготовку студентів у системі вищої освіти США. Наявність технологічних ознак дає підстави розглядати педагогічну систему ІДАКП як педагогічну технологію вищого порядку, яка інтегрує в собі навчальні технології академічної комунікативної підготовки студентів, що реалізуються на різних етапах американської університетської освіти, технологію підготовки консультантів з академічної комунікації та технологію самоуправління системи ІДАКП. Найнижчий щабель в ієрархії технологій у рамках системи ІДАКП займають локальні технології, тобто технології окремих видів діяльності, що ведуть до вирішення конкретних дидактичних завдань, зокрема, технологія навчання письма як процесу, технологія жанрового аналізу та технологія польових досліджень.

На основі аналізу структури та механізмів функціонування педагогічної системи ІДАКП з урахуванням її технологічного характеру сконструйовано її модель, подану на рис. 1, яка охоплює 3 основні блоки компонентів: *концептуально-цільовий*, *організаційно-процесуальний* та *контрольно-результативний*. *Концептуально-цільовий* блок складають *цільовий* та *концептуальний* компоненти. Перший вміщує *мету* та *завдання* педагогічної системи ІДАКП, а другий відображає *наукові підходи* та *принципи* академічної комунікативної підготовки.

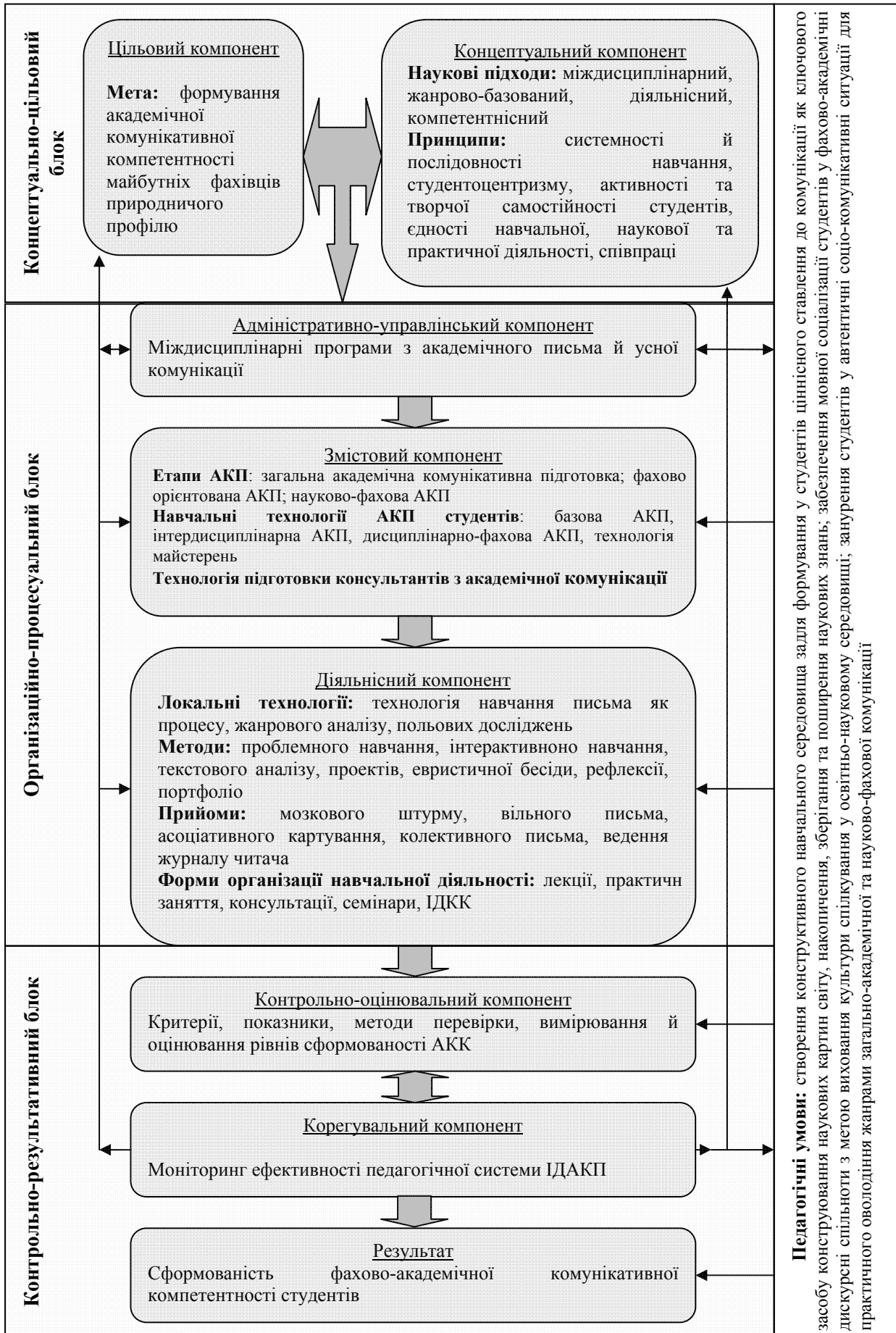

Рис. 1. Модель американської університетської педагогічної системи інтегрованої дисциплінарно-академічної комунікативної підготовки

Мета, яку реалізує педагогічна система ІДАКП, спрямована на формування академічної комунікативної компетентності майбутніх фахівців як інтегральної частини їхнього професійного становлення. АКП майбутніх фахівців природничих спеціальностей в університетах США, що здійснюється у рамках педагогічної системи ІДАКП, ґрунтується на теорії конструктивізму. У світлі цієї теорії мови та мовленню відводиться провідна роль у конструюванні знань і наукових картин світу, що робить комунікативну підготовку центральною ланкою освітнього процесу.

Ефективність підготовки студентів природничого профілю до академічної комунікації у ВНЗ США забезпечується завдяки реалізації *міждисциплінарного, діяльнісного, жанрово-базованого та компетентнісного* підходів до навчання та дотримання дидактичних принципів *системності й послідовності навчання, студентоцентризму, активності та творчої самостійності студентів, єдності навчальної, наукової та практичної діяльності, співпраці*.

Міждисциплінарний підхід становить педагогічну основу АКП студентів в університетах США. Він ґрунтується на інтеграції змісту та методик навчання комунікативно і фахово-орієнтованих дисциплін та реалізується завдяки колегіальній співпраці фахівців з викладання мови та дисциплін спеціально-професійного блоку. Застосування *діяльнісного підходу*, а також реалізація принципів студентоцентризму, співпраці, єдності навчальної, наукової та практичної діяльності сприяють швидкому формуванню у студентів комплексу професійних комунікативних компетенцій завдяки їх залученню до усвідомленої, цілеспрямованої, умотивованої діяльності в автентичних професійно-релевантних контекстах.

Завдяки застосуванню *жанрово-базованого підходу* відбувається занурення студентів у реальні соціо-комунікативні ситуації функціонування дисциплінарних жанрів природничої галузі, що сприяє покращенню розуміння ролі, функції та комунікативного потенціалу останніх та суттєво підвищує здатність студентів до продукування реальних текстів, застосування адекватних риторичних стратегій відповідно до комунікативної ситуації та ролей її учасників. *Компетентнісний підхід* є провідним підходом до формування змісту навчання в рамках педагогічної системи ІДАКП; найповніше він реалізується у цільовому та результативному компонентах системи, а також у змісті навчальних технологій, які вона охоплює.

У *другому розділі «Організаційно-змістові особливості технологій інтегрованої дисциплінарно-академічної комунікативної підготовки майбутніх фахівців природничих спеціальностей в університетах США»* представлено організаційно-процесуальний блок педагогічної системи ІДАКП, який вміщує адміністративно-управлінський, змістовий та діяльнісний компоненти.

Адміністративно-управлінський компонент системи ІДАКП реалізується через міждисциплінарні програми з академічної комунікативної підготовки. До переліку основних функцій таких програм входять: організація міждисциплінарної співпраці між викладачами мови

та представниками різних дисциплінарних спільнот (факультетів); організація досліджень дисциплінарних дискурсів задля вдосконалення методики АКП; оптимізація змісту комунікативної підготовки студентів у програмах підготовки фахівців; здійснення підготовки консультантів з академічного письма та усного мовлення; організація моніторингу за ефективністю функціонування педагогічної системи ІДАКП та навчальних технологій, які вона охоплює.

Важливою опорною структурою в педагогічній системі ІДАКП виступають центри академічної комунікації та письма, що є інформаційним, інтелектуальним та матеріальним ресурсом більшості сучасних американських ВНЗ, сприятливим середовищем для вдосконалення комунікативних умінь і навичок усіх членів університетської спільноти. Методологічні засади діяльності таких центрів ґрунтуються на принципах студентоцентризму, індивідуального підходу, бездирективного консультування, співпраці, рівності суб'єктів навчальної діяльності.

Змістовий компонент педагогічної системи ІДАКП складають навчальні технології АКП студентів та технології підготовки консультантів з академічної комунікації. Підготовка майбутніх фахівців природничих спеціальностей до академічної комунікації в університетах США здійснюється у декілька логічних та послідовних етапів, впорядкованих за принципом поступового збільшення частки дисциплінарно-фахового компонента у змісті АКП. Перший етап АКП здійснюється у рамках загальної частини програм підготовки бакалаврів та охоплює два рівні: базовий і поглиблений. На цьому етапі реалізуються навчальні технології загальної АКП з низьким ступенем міждисциплінарної інтеграції та інтердисциплінарної АКП із середнім ступенем міждисциплінарної інтеграції у численних комунікативно-спрямованих курсах, які пропонуються на першому і другому роках навчання. Другий етап передбачає дисциплінарно-фахову АКП майбутніх бакалаврів природничих спеціальностей (3-й та 4-й роки навчання) і реалізується у курсах фахового спрямування з комунікативним компонентом профільними кафедрами за напрямом підготовки студентів із залученням консультантів, що пройшли спеціальну підготовку з основ методики навчання академічної комунікації. Науково-фахова АКП на рівнях магістратури та докторантури здійснюється через організацію семінарів і тренінгів, присвячених різноманітним аспектам науково-фахового письма й усної комунікації, та імплементується через діяльність центрів академічної комунікації та письма. Підготовка викладачів і студентів-консультантів з академічного письма та усного мовлення здійснюється у спеціальних програмах і курсах.

Діяльнісний компонент інтегрує локальні технології навчання письма і усної комунікації у академічно-дисциплінарному середовищі (технологія навчання письма як процесу, технологія жанрового аналізу, технологія польових досліджень), низку методів (проблемного та інтерактивного навчання, текстового аналізу, проєктів, евристичної бесіди) і прийомів (мозкового штурму, вільного письма, асоціативного картування, колективного письма, ведення журналу

читача), що відображають принцип навчання у дії. Основними формами організації навчальної діяльності студентів є практичні заняття, індивідуальні консультації, семінари, інтегровані дисциплінарно-комунікативні курси (ІДКК). Особливої уваги заслуговує студентське консультування (*peer tutoring*) – форма організації навчання, за якої студенти після 2-го року навчання можуть, пройшовши відповідну підготовку, виконувати функції консультантів з академічного письма чи усної комунікації.

У *третьому розділі* «**Ефективність технологій підготовки майбутніх фахівців природничих спеціальностей до академічної комунікації**» розглянуто контроль-результативний блок педагогічної системи ІДАКП, здійснено аналіз стану академічної комунікативної підготовки майбутніх фахівців природничих спеціальностей у ВНЗ України та обґрунтовано шляхи реалізації ідей прогресивного американського досвіду академічної комунікативної підготовки майбутніх фахівців природничого профілю до умов вітчизняної вищої школи.

Контроль за результатами навчальної діяльності студентів у процесі їх комунікативної підготовки у ВНЗ США здійснюється на засадах компетентнісного підходу та реалізує такі функції: навчальну, діагностичну, розвивальну, мотиваційну, контрольну та прогностичну. У процесі АКП студентів застосовуються різні комбінації сумативного та формативного типів оцінювання у тому числі діагностичне, підсумкове та критичне оцінювання. Під час здійснення сумативного оцінювання використовуються холістичні та аналітичні шкали оцінювання, а також шкали первинних характеристик. Формативне оцінювання передбачає критичний відгук викладача, взаємооцінювання та самооцінювання. Останніми роками все ширше застосовується метод портфоліо як засіб контролю знань.

Корегувальний компонент контроль-результативного блоку педагогічної системи ІДАКП забезпечує виконання функції саморегулювання цієї системи, охоплюючи всі етапи реалізації технологій АКП від проектувального до контрольного, що є передумовою постійного вдосконалення, оптимізації та стабільного розвитку цієї педагогічної системи. Результат ефективності педагогічної системи ІДАКП проявляється у готовності студентів до професійного функціонування у науково-фаховому середовищі.

Аналіз стану академічної комунікативної підготовки студентів вітчизняних ВНЗ було здійснено під час комплексного дослідження, яке передбачало теоретичну і практичну частини. За результатами теоретичної частини дослідження встановлено, що відповідно до проектів Стандартів вищої освіти України для природничих спеціальностей академічна комунікативна компетентність, яка охоплює загально-лінгвістичні, дослідницько-комунікативні та дискурсно-риторичні компетенції, є важливим компонентом комплексу професійних компетентностей

майбутнього фахівця, однак діючі навчальні плани підготовки бакалаврів та магістрів природничої галузі часто не забезпечують можливості формування згаданого комплексу компетенцій.

У процесі здійснення практичної частини дослідження було спроектовано технологію академічно-дисциплінарної комунікативної підготовки майбутніх фахівців природничих спеціальностей на основі конструктивних ідей та досвіду АКП студентів в університетах США, а також розроблено навчально-методичний комплекс для практичної імплементації спроектованої технології.

На основі вивчення технологій підготовки майбутніх фахівців природничих спеціальностей до академічної комунікації в університетах США та аналізу поточного стану АКП студентів відповідних спеціальностей у ВНЗ України запропоновано такі шляхи реалізації прогресивних ідей американського досвіду: залучати викладачів фахово-орієнтованих дисциплін до дисциплінарно-фахової АКП студентів природничих спеціальностей; урізноманітнювати форми організації навчальної роботи через колегіальне викладання та індивідуальне консультування з академічного письма та усного мовлення; запроваджувати студентське консультування як одну із ефективних форм комунікативної підготовки; розвивати координаційні та ресурсні центри з комунікативної підготовки студентів, аспіратів і молодих науковців у академічному середовищі університету.

ВИСНОВКИ

Здійснений аналіз теоретичних та практичних аспектів підготовки студентів природничих спеціальностей до академічної комунікації в університетах США дав підстави сформулювати такі висновки:

1. Провідна теорія, що лежить в основі академічної комунікативної підготовки майбутніх фахівців природничої галузі у американських ВНЗ – конструктивізм, крізь призму якого комунікація розглядається як центральна ланка у процесі конструювання знань та ментальних картин світу. Побудована на засадах теорії конструктивізму соціокультурна педагогічна парадигма, що сьогодні визначає основні тенденції комунікативної підготовки в університетах США, трактує АКП як процес мовної соціалізації індивіда у дискурсі науково-академічній спільноті через опанування їхніми комунікативними жанрами. Інтеграція міждисциплінарного, діяльнісного, жанрово-базованого та компетентнісного підходів у комунікативній підготовці на засадах дидактичних принципів системності й послідовності навчання, студентоцентризму, активності та творчої самостійності студентів, єдності навчальної, наукової та практичної діяльності, співпраці дає змогу формувати у майбутніх фахівців природничої галузі комплекс академічно-фахових комунікативних компетенцій, що є передумовою їх успішної професійної самореалізації як повноцінних членів діяльнісних науково-фахових спільнот.

2. У контексті нашого дослідження сутність поняття «академічна комунікація» визначається як соціально-риторична взаємодія між індивідами в межах дискурсної академічної спільноти університету, спрямована на досягнення цілей, пов'язаних із освітньою та науково-дослідницькою діяльністю. Суб'єктами академічної комунікації виступають члени академічної спільноти, об'єктами – цілі, мотиви та інтенції комунікантів, а засобами – академічні жанри. Академічну комунікативну компетентність визначено як інтегральну якість особистості члена академічної спільноти, що дає йому можливість здійснювати навчальну, науково-дослідницьку та науково-професійну діяльність у академічному середовищі. АКК інтегрує компоненти ключових, галузевих та спеціально-предметних компетентностей і вміщує три групи компетенцій: когнітивні компетенції (навчальну, дослідницьку, інформаційну, рефлексійну); власне-комунікативні компетенції (мовну, мовленнєву, дискурсну); адаптивні компетенції (соціокультурну та стратегічну). Технологію академічної комунікативної підготовки схарактеризовано як упорядковану та послідовну сукупність структурно-функціональних елементів (змісту, методів, форм і процесів навчання), що взаємодіють між собою задля досягнення планованого результату: формування здатності майбутніх фахівців природничих спеціальностей до комунікативної діяльності в академічно-дисциплінарному середовищі. В американській університетській системі підготовки майбутніх фахівців виявлено трирівневу ієрархію технологій АКП: педагогічну систему-технологію ІДАКП (макрорівень), навчальні технології базової, інтердисциплінарної та дисциплінарно-фахової АКП (мезорівень) та локальні технології АКП (мікрорівень).

3. Базу сучасної академічної комунікативної підготовки студентів американських ВНЗ становить педагогічна система-технологія ІДАКП, модель якої розроблено в результаті детального вивчення програм підготовки фахівців природничого профілю в університетах США. У межах моделі системи нами виокремлено такі блоки: мотиваційно-цільовий, організаційно-процесуальний та контрольний-результативний, кожен із яких вміщує декілька компонентів. Цільовий та концептуальний компоненти мотиваційно-цільового блоку окреслюють мету та завдання АКП майбутніх фахівців та визначають провідні підходи і принципи формування АКК студентів. Характерною особливістю моделі педагогічної системи ІДАКП є наявність у ній адміністративно-управлінського компонента, який забезпечує самоуправління системи і реалізується у міждисциплінарних програмах з АКП. Адміністративно-управлінський компонент складає організаційне ядро системи ІДАКП, яке здійснює координацію та забезпечує злагоджену взаємодію усіх її елементів. Змістовий компонент організаційно-процесуального блоку охоплює ряд навчальних технологій, що реалізуються на різних етапах комунікативної підготовки студентів, а також технологію підготовки викладачів та студентів консультантів з академічного письма та усної комунікації. Діяльнісний компонент інтегрує локальні технології навчання письма і усного спілкування у академічно-дисциплінарному середовищі, низку методів і прийомів, що

відображають принцип навчання у дії. Контроль за результатами навчання здійснюється на засадах компетентнісного підходу і ґрунтується на чіткій системі критеріїв і показників рівнів сформованості АКК на різних етапах АКП. Сьогодні в межах педагогічної системи ІДАКП домінує формативний та комбінований тип оцінювання із застосуванням методу портфоліо як провідного. Корегувальний компонент виконує функцію саморегулювання педагогічної системи ІДАКП, охоплюючи усі етапи реалізації технологій АКП від проектувального до контрольного, що забезпечує постійне вдосконалення, оптимізацію та стабільний розвиток цієї педагогічної системи. Академічна комунікативна підготовка майбутніх фахівців природничих спеціальностей в університетах США здійснюється у три послідовні етапи, що передбачають загальну академічну комунікативну підготовку студентів молодших курсів в рамках програм підготовки бакалаврів (базовий та поглиблений рівень), дисциплінарно-фахову академічну комунікативну підготовку студентів старших курсів бакалаврату та науково-фахову академічну комунікативну підготовку магістрантів та аспірантів. Міждисциплінарний підхід, що є основою АКП майбутніх фахівців в університетах США, реалізується за рахунок інтеграції людських, інформаційних та методичних ресурсів кафедр англійської мови, комунікації, соціальних, гуманітарних та природничих наук. Відповідальність за здійснення комунікативної підготовки студентів поступово переходить від викладачів мови та інших гуманітарних дисциплін до викладачів фахово-орієнтованих природничих дисциплін, що є передумовою все глибшого занурення студентів у дисциплінарно-фахові дискурси та соціалізації у фахово-академічні спільноти.

4. Задля перевірки стану сформованості академічної комунікативної компетентності студентів природничих спеціальностей вітчизняних ВНЗ було визначено критерії (знанневий, діяльнісний, мотиваційно-ціннісний), показники (розуміння основних понять академічної комунікації; знання про процеси навчально-пізнавальної й комунікативної діяльності, лінгвостилістичні норми науково-академічного дискурсу у природничій галузі, етичні норми академічної комунікації, стандарти документування науково-академічних текстів; уміння будувати висловлювання відповідно до комунікативної мети, організовувати та структурувати тексти згідно зі стилістичними нормами, використовувати лінгвістичні засоби для досягнення риторичних цілей, взаємодіяти з іншими комунікантами у контексті академічного діалогу; наявність мотивів та потреб у розвитку дисциплінарно-академічних комунікативних умінь; розуміння значення академічної комунікації для професійного успіху фахівця природничої галузі) та рівні (високий, достатній, середній, низький) сформованості цієї компетентності.

Шляхи творчої реалізації прогресивних ідей американського досвіду АКП майбутніх фахівців природничого профілю вбачаємо у: а) запровадженні гнучкої диференційованої системи АКП, що ґрунтується на принципах системності та послідовності у навчанні; б) інтеграції змісту навчальних дисциплін академічно-комунікативного та фахового спрямування; в) реалізації

міждисциплінарного підходу через залучення представників дисциплінарно-фахових академічних спільнот до процесу АКП студентів природничих спеціальностей; г) упровадженні інноваційних форм організації навчальної діяльності студентів: спарених дисциплінарно-комунікативних курсів, індивідуального консультування з академічного письма та усної комунікації; г) застосуванні активних, інтерактивних та колаборативних методів і прийомів навчання та контролю знань; д) залученні студентів до здійснення комунікативної підготовки як консультантів з академічного письма та усної комунікації; е) розвитку таких структур, як центри академічної комунікації та письма, що могли б виконувати роль координаційних та ресурсних центрів з комунікативної підготовки студентів, аспіратів та молодих науковців в академічному середовищі університету.

Представлене дослідження не вичерпує проблематики академічної комунікативної підготовки студентів університетів на прикладі США. Перспективними напрямками подальшого наукового пошуку можуть бути: особливості підготовки майбутніх фахівців гуманітарних, соціальних та технічних галузей до академічної комунікації у ВНЗ, використання інформаційно-комунікаційних технологій у процесі АКП студентів, здійснення академічно-дисциплінарної комунікативної підготовки у програмах дистанційного навчання.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, в яких опубліковано основні результати дослідження

1. Козолуп М. С. Акредитація підготовки майбутніх фахівців природничого профілю в контексті формування змісту університетської освіти в США / М. С. Козолуп // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія : Педагогіка – 2013. – № 1. – С. 134–140.

2. Козолуп М. С. Нормативне регулювання комунікативного аспекту професійної підготовки майбутніх фахівців природничого профілю у США / М. С. Козолуп // Науковий вісник Ужгородського національного університету: Серія: "Педагогіка. Соціальна робота" – № 26 – Ужгород : ДВНЗ "Ужгородський національний університет", 2013. – С. 98–101.

3. Kozolup M. S. Foreign Language Academic Socialization as an Aspect of Science Majors Professional Training at Ukrainian Universities / М. С. Козолуп // Збірник наукових праць «Вісник Львівського державного університету безпеки життєдіяльності» – №. 8 – Львів : ЛДУ БЖД, 2013. – С. 245–250.

4. Козолуп М. С. Міждисциплінарний підхід до формування академічної комунікативної компетенції у студентів природничих спеціальностей в університетах США / М. С. Козолуп // Науковий вісник Ужгородського національного університету: Серія: "Педагогіка. Соціальна робота" – №. 30 – Ужгород : ДВНЗ "Ужгородський національний університет", 2014. – С. 60–63.

5. Козолуп М. С. Застосування жанрово-базованого підходу до академічної комунікативної підготовки студентів природничих спеціальностей в університетах США / М. С. Козолуп // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 5. «Педагогічні науки: реалії та перспективи». – Вип. 49. – К. : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2014. – С. 97–103.

6. Козолуп М. С. Контроль та оцінювання рівня сформованості письмової академічної комунікативної компетентності майбутніх бакалаврів природничого профілю в університетах США / М. С. Козолуп // Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology. – IV (47). – Iss. 101. – Budapest : Society for Cultural and Scientific Progress in Central and Eastern Europe, 2016. – С. 25–29.

7. Сулим В. Т. Філософсько-педагогічна парадигма академічної комунікативної підготовки студентів у контексті вищої освіти США / В. Т. Сулим, М. С. Козолуп // Педагогічний альманах : збірник наукових праць / редкол. В. В. Кузьменко (голова) та ін. – Херсон : КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти», 2016. – Випуск 32. – 317 с. – С. 290–298.

Опубліковані праці апробаційного характеру

8. Козолуп М. С. Підготовка студентів природничого напрямку до академічного спілкування у програмах вищих навчальних закладів США / М. С. Козолуп // Матеріали наук.–метод. конф. «Роль письма у викладанні гуманітарних дисциплін», Львів, 29 березня 2013 р. – Львів : ПАІС, 2013. – С. 36–37.

9. Kozolup M. General academic versus disciplinary specific genres of communication in sciences / M. Kozolup // Sixth Brno Conference on Linguistics Studies in English «Communication across Genres and Discourses» : book of abstracts, Brno, 11–12 September 2014. – Brno : Masaryk University, 2014. – 52 p. – P. 26.

10. Козолуп М. С. Роль коммуникации в процессе непрерывного образования: опыт США / М. С. Козолуп // Образовательные вызовы современности: тенденции развития педагогического образования. Материалы научно–практической конференции аспирантов и преподавателей, Санкт-Петербург, 8–9 октября 2013 г. – Часть 1. / Под науч. ред. А. Н. Шевелева, М. М. Узиной. – СПб. : АППО, 2014. – С. 90–92.

11. Козолуп М. С. Интегративный подход к формированию академической иноязычной компетенции студентов естественных наук / М. С. Козолуп, Ю. С. Снеда // Теория и практика профессионально-ориентированного обучения иностранным языкам: материалы VII Междунар. науч.-практ. конф., Минск, 15–17 мая 2014 г. / редкол. Н. А. Круглик (гл. ред.), Т. С. Коротюк. – Минск : Междунар. ун-т «МИТСО», 2014. – С. 74–77.

12. Козолуп М. С. Контроль за ефективністю педагогічної технології академічної комунікативної підготовки студентів У ВНЗ США / М. С. Козолуп // Zbiór artykułów naukowych

Konferencji Międzynarodowej Naukowo-Praktycznej «Pedagogika. Osiągnięcia naukowe, rozwój, propozycje» (Warszawa, 29–30 września 2016). – Warszawa : Wydawca : Sp. z o.o. «Diamond trading tour», 2016 – С. 37–45.

13. Козолуп М. С. Контроль за навчальною діяльністю студентів у контексті письмової академічної комунікативної підготовки в університетах США / М.С. Козолуп // Актуальні наукові дослідження у сучасному світі: Зб. наук. праць XVII Міжнар. наук. конф., Переяслав-Хмельницький, 26–27 вересня 2016 р. – Переяслав-Хмельницький : NGO The Institute for Social Transformation, 2016. – Вип. 9 (17). – Ч. 4. – 205 с. – С. 90–98.

14. Козолуп М. С. До питання визначення структури академічної комунікативної компетентності у підготовці майбутніх фахівців у ВНЗ / М. С. Козолуп // Матеріали II Міжнар. наук.–практ. конф. "Актуальні проблеми германо-романської філології та освітній соціокультурний процес" (Тернопіль, 11-12 листопада 2016 р.) / за ред. Задорожної І. П. – Тернопіль : Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, 2016. – С. 182–185.

Опубліковані праці, які додатково відображають результати наукових досліджень

15. Микитенко Н. О. Основи англомовної академічної комунікації для студентів та аспірантів природничих спеціальностей: навч. посібник / Н.О. Микитенко, М. С. Козолуп. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2015. – 224 с.

16. Микитенко Н. О. Формування академічної компетентності: курс англійської мови для студентів та аспірантів природничих спеціальностей: навч. Посібник / Н.О. Микитенко, В. Т. Сулим, М. С. Козолуп. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2017. – 184 с.

АНОТАЦІЇ

Козолуп М. С. Технології підготовки майбутніх фахівців природничих спеціальностей до академічної комунікації в університетах США. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. – Львівський національний університет імені Івана Франка, Міністерство освіти і науки України, Львів, 2017.

Дисертаційне дослідження присвячене комплексному аналізу організаційно-змістових особливостей підготовки майбутніх фахівців природничих спеціальностей до академічної комунікації в університетах США.

У роботі розглянуто теоретико-методологічні аспекти академічної комунікативної підготовки майбутніх фахівців природничих спеціальностей у ВНЗ США; розкрито сутність ключових понять дослідження: «академічна комунікація», «академічна комунікативна

компетентність», «технології академічної комунікативної підготовки»; проаналізовано структуру академічної комунікативної компетентності фахівця природничої галузі. На основі аналізу науково-педагогічних джерел виявлено та охарактеризовано американську університетську педагогічну систему інтегрованої дисциплінарно-академічної комунікативної підготовки, розроблено та обґрунтовано її модель; виокремлено прогресивні ідеї академічної комунікативної підготовки студентів природничих спеціальностей в університетах США, запропоновано шляхи їх творчої реалізації на ґрунті вищої освіти України.

Ключові слова: академічна комунікація, академічна комунікативна компетентність, педагогічна система інтегрованої дисциплінарно-академічної комунікативної підготовки, технології комунікативної підготовки майбутніх фахівців природничих спеціальностей.

Козолуп М. С. Технологии подготовки будущих специалистов естественных специальностей к академической коммуникации в университетах США. – На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.04 – теория и методика профессионального образования. – Львовский национальный университет имени Ивана Франко, Министерство образования и науки Украины, Львов, 2017.

Диссертационное исследование посвящено комплексному анализу организационно-содержательных особенностей подготовки будущих специалистов естественных специальностей к академической коммуникации в университетах США.

В работе рассмотрены теоретико-методологические аспекты академической коммуникативной подготовки будущих специалистов естественных специальностей в вузах США; раскрыта сущность ключевых категорий исследования: «академическая коммуникация», «академическая коммуникативная компетентность», «технологии академической коммуникативной подготовки»; проанализирована структура академической коммуникативной компетентности специалиста естественной отрасли. На основе анализа научно-педагогических источников определена и охарактеризована американская университетская педагогическая система интегрированной дисциплинарно-академической коммуникативной подготовки, разработана и обоснована ее модель; выделены прогрессивные идеи академической коммуникативной подготовки студентов естественных специальностей в университетах США, предложены пути их творческой реализации на почве высшего образования Украины.

Ключевые слова: академическая коммуникация, академическая коммуникативная компетентность, педагогическая система интегрированной дисциплинарно-академической коммуникативной подготовки, технологии коммуникативной подготовки будущих специалистов естественных специальностей.

Kozolup M. S. Educational Technologies of Science Majors Preparation for Academic Communication in the Universities of the United States. – Manuscript.

Dissertation presented for a Candidate Degree (Doctor of Philosophy) in Pedagogy (Education); speciality 13.00.04 – Theory and Methods of Professional Education. – Ivan Franko National University of L'viv, L'viv, 2017.

In the research a comprehensive analysis of the content and organization of academic writing and oral communication programs offered to students majoring in sciences in the United States universities has been conducted.

The theoretical and methodological foundations of academic communication teaching have been thoroughly studied, and the key concepts of the research, namely the notions of academic communication, academic communicative competence and educational technology of academic communication teaching have been defined. From the perspective of the Constructivist theory, that underlies modern pedagogical approaches to communication teaching in academic and disciplinary contexts, a twofold approach to academic communication is assumed: cognitive and rhetorical. The former regards communication as one of the most powerful tools for helping students build and change their knowledge structures, whereas the latter emphasizes teaching communication (especially writing) as a form of social behavior in the academic environment and a way of socializing students into various disciplinary discourse communities.

Academic language socialization, which is closely associated with academic communicative competency development, is defined as a process by which individuals are introduced into specific domains of disciplinary knowledge, beliefs, roles and identities by means of mastering academic and disciplinary genres through their active use and meaningful interactions with experienced members of the respective communities. Thus, present day communication teaching methodology heavily relies on interdisciplinary, activity-based, genre-based and competency-based approaches. On the basis of the analysis of sources the structure of academic communicative competency comprising three major groups of competencies (cognitive, communicative and adaptive) has been determined. Educational technology of academic communication teaching is defined as a complex of teaching methods and tools applied in a logical series of steps leading to a gradual development of general academic and disciplinary specific communicative competencies in students.

A thorough study of the existing contemporary models of academic communication teaching in the US universities has enabled us to identify the dominant system of integrated general and disciplinary-specific academic communication teaching typically implemented in American colleges and universities through Communication/ Writing across the Curriculum Programs (CAC/ WAC). The constituent components of the system (conceptual, administrative, organizational, content, control, evaluative and corrective) have been singled out and described.

It has been found that academic communication education of the US university science majors spans their whole undergraduate programs extending into graduate and post-graduate levels. The first stage of communicative education takes place within the scope of the general education core program in the 1st and 2nd undergraduate years of study and is realized through various FYC (First Year Communication) courses as well as links with HASS (Humanities, Arts and Social Sciences) courses. During their junior and senior years of study US science students can develop disciplinary specific academic communication skills through numerous CIM / WIM (Communication-in-the-Major/ Writing-in-the-Major) course offerings. At graduate and post-graduate levels communication education is provided via workshops, seminars, summer institutes, etc. The system also provides tutor/ peer tutor development programs. A great part in the provision of academic communication education is played by various support structures, especially writing and oral communication centers.

The WAC / CAC model relies on the principles of active, inquiry-based, collaborative, learner-centered learning and implements “Teaching writing-as-a-process”, “Genre analysis” and “Ethnographic” approaches to teaching academic communication. The prevailing methods and techniques of academic communication teaching include: cognitive apprenticeship, text analysis, project method, portfolio, brainstorming, mind-mapping, free-writing, collaborative writing, journaling, etc. Feedback in the form of tutor or peer response is a highly valued means of ensuring quality teaching, hence formative assessment methods tend to dominate over summative.

As a result of an in-depth study of the dominant American models and educational technologies of academic communication teaching to science majors we have been able to formulate the following recommendations concerning the implementation of the best American educational practices into Ukrainian higher education system: 1) to introduce a flexible, differentiated system of communicatively oriented course offerings designed according to the principle of increasing integration of the linguistic and disciplinary specific content; 2) to promote interdisciplinary cooperation through partial delegation of the responsibility for student academic language socialization to faculty in the disciplines; 3) to initiate curricular changes by introducing innovative forms of academic communication teaching such as linked courses or interdisciplinary team teaching; 4) to emphasize up-to-date active, interactive and collaborative learning methods in communicatively-oriented courses; 5) to engage students in academic communication teaching through initiation of peer tutoring programs; 6) to develop support structures such as writing and oral communication centers which could coordinate joint interdisciplinary efforts directed at student academic literacy improvement.

Key words: academic communication, academic communicative competency, system of integrated general and disciplinary-specific academic communication teaching, educational technologies of communication teaching to science majors.

Підписано до друку 20.03.2017 р.
Формат 60x84/16.
Папір друк. Друк офсетний.
Ум. друк. арк. 0,9. Обл.-вид. арк. 0,9.
Наклад 100 прим. Зам. № 03/17/22-26

Віддруковано у видавничому центрі "Вектор"
46018, м. Тернопіль, вул. Львівська, 12,
Тел. 8 (0352) 40-08-12

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до державного реєстру видавців, виготівників
і розповсюджувачів видавничої продукції
серія ТР № 46 від 07 березня 2013р.
ФО Осадца Ю.В.